

1. kapitola

Svätý Ignác z Loyoly

Pútnik

Ignác (Olejomalba v jaskyni v Manrese)
Montserrat Gudiol, Barcelona

Aký bol podľa vás najväčší prínos svätého Ignáca pre Cirkev a pre spoločnosť vo všeobecnosti?

Je ním jeho univerzálna a dlhodobá vízia. Bol schopný dovidieť za bezprostredné udalosti a získať predstavu o budúcnosti. Dnes by sme to nazvali strategická vízia. U Ignáca je táto schopnosť úzko spojená s jeho skúsenosťou s Bohom. Vedel vyjsť zo seba a vstúpiť do trojičnej perspektívy. Ignác sa stal skutočne „katolíkom“, čo nie je ľahké, pretože to znamená osvojiť si permanentný univerzálny rozhľad, ktorý z dlhodobého hľadiska zahŕňa celé ľudstvo.

Skúsenosť s Bohom ťa neobmedzuje, ale skôr rozširuje tvoj pohľad na seba, na ľudstvo a na dejiny. Ignácova univerzálna vízia sa stáva základným kritériom pre rozlišovanie, ktoré predchádza rozhodovaniu v Spoločnosti Ježišovej pri hľadaní čoraz väčšej a lepšej služby Cirkvi a svetu. Ide o to, aby sa vždy zvolilo najuniverzálnejšie dobro. Tento prístup sa mi javí ako veľmi veľký Ignácov príspevok.

Čo sa dnes môžu katolíci naučiť od Ignáca a najmä z jeho procesu obrátenia? V čom ho môžu napodobňovať?

Ako sa stať katolíkmí. Nemali by sme si myslieť, že človek je katolíkom iba preto, že bol pokrstený. Krst je sviatosť, o ktorú žiada buď dospelý človek, ktorý ho prijíma, alebo rodičia a krstní rodičia, ak sa krstí dieťa. Predstavuje východiskový bod procesu, ktorý musí pokračovať. Umožní hlbokú premenu človeka a pomôže mu zbaviť sa egocentizmu. Kľúčom je postaviť do stredu Ježiša. Toto nemožno oddelovať od nášho poslania.

Ignác sa podujal absolvovať tento proces a navrhol taký štýl rehoľného života, v ktorom je základom života komunity skôr bratská komunikácia než kláštorné múry alebo bývanie pod jednou strechou. Bol to rehoľný život odlišný

od dovtedajších zvyklostí. Ignác používa výraz „priatelia v Pánovi“, ktorý poukazuje na Eucharistiu, ktorá je stredobodom komunikácie v živote Spoločnosti Ježišovej. Eucharistia a komunikácia sú na vytvorenie tohto organizmu nevyhnutné. Navrhuje zasvätenie, ktoré je skrz-naskrz apoštolské, zasvätenie, v ktorom hrá kľúčovú úlohu modlitba.

Keď Hieronym Nadal – bol to jeden z prvých jezuitov – interpretoval Ignáca, povedal, že by sme mali byť kontemplatívni v činnosti a schopní stretávať sa s Pánom v každodennom živote. Z toho vyplýva, že by sme nemali mať nejakú prísne vymedzenú oblasť pôsobnosti. Pre jezuitského rehoľníka je vhodná akákoľvek činnosť, ktorá napomôže sprítomneniu Ježišovho slova.

Ktorý Ignácov text je podľa vás najdôležitejší: Duchovné cvičenia, Stanovy alebo nejaký iný?

Čitateľovi, ktorý o Ignácovi nič nevie, by som dal *Autobiografiu*, ktorá je drahocenným textom.* Najprv ju nechcel napísať, ale napokon ho spoločníci uprosili. Keď ju konečne nadiktoval a ukázal, ako vníma svoj život, mal už dosť rokov. *Autobiografia* je examenom jeho života, v ktorom sumarizuje, ako v ňom Boh pôsobil. Potom sú tu *Listy*, nevyčerpatel'ný zdroj, ktorý umožňuje vidieť, ako robil praktické rozhodnutia v ustanovizni, ktorá sa vtedy zrodila a rozrastala. *Listy* nám ukazujú, ako sa vyvíjalo pôsobenie Spoločnosti. Potom sú tu *Stanovy*, ďalší úžasný text.

Keď vtedajší pápež schválil *Formulu inštitútu*, čo je pomerne krátke vyhlásenie o zámere prvých jezuitov, rehoľa sa začala rozrastať. Spoločníci teda Ignáca požiadali, aby napísal *Stanovy*. Spočiatku si myslel, že to nebude potrebné, pretože zastával názor, že Spoločnosť by mala mať do-

* Slovenský preklad vyšiel pod názvom *O sebe*, Trnava : Dobrá kniha, 1997

statok duchovnej energie na to, aby sa mohla riadiť sama bez potreby súboru nejakých pravidiel, a to tak, že každý jezuita bude naplno žiť podľa svojej charizmy. Písanie *Stanov* mu trvalo dlho a po dôkladnom rozlišovaní sa mu podarilo predstaviť veľmi novátorský súbor rehoľných pravidiel úzko spätých s jeho duchovnými skúsenosťami. *Stanovy* aj po takmer piatich storočiach zostávajú pre celý organizmus Spoločnosti inšpiratívnym textom.

Ignác sa zdráhal napísať aj Duchovné cvičenia. Prečo?

Nebol spisovateľ. Napísal iba to, čo bolo treba napísať. *Duchovné cvičenia* sú poznámky, ktoré odrážajú jeho skúsenosti. Človek ich však neprečíta ani po piatu stranu, ak ho niekto pri tom nesprevádza, ak mu ich niekto nevysvetľuje. Ignác píše, pretože túži podeliť sa. Chce s ľuďmi hovoriť o Bohu a ponúknuť im nejakú duchovnú skúsenosť. No chce sa podeliť aj so svojimi bratmi alebo s inými ľuďmi, ako sú dobrodinci, králi alebo tí, ktorí mu pomohli založiť nejaké kolégium, no tí sú ďaleko, nemôže s nimi hovoriť osobne. Širokú sieť vzťahov udržiaval z Ríma, z izby, ktorú je možné navštíviť v Kolégiu dell' Gesù. Je pôsobivé predstaviť si, ako tam na toľké roky uviazol človek s krehkým zdravím, ktorý vydoloval zo seba neuveriteľné množstvo energie potrebnej na dosiahnutie všetkého, čo sa mu podarilo. Existuje aj ďalší významný, aj keď veľmi málo známy Ignácov text, *Duchovný denník*. Sú to poznámky, ktoré si robil počas istej životnej etapy. Zachytáva v nich, čo duchovne cítil. Sú praktickým príkladom jeho duchovného rozlišovania.

Došlo by k Ignácovmu obráteniu aj bez traumatizujúceho zážitku zo zranenia v Pamplone?

Ktovie, čo by sa stalo, keby sa nebol zranil. Istotne je však v živote človeka veľa okamihov, ktoré môžu ponúknuť príležitosť otvoriť sa transcencii, čo bolo predpokladom Ignácovho obrátenia. Uňho sa to začalo počas zotavovania zo zranenia, ale podobné skúsenosti môžeme získať aj v iných situáciách, ako je vyhnanstvo alebo väzenie, cesta alebo stretnutie s neznámou situáciou. Sú chvíle, keď dôjde k zvláštnemu otrasu, ktorý tento proces podnieti. Ak zalistujeme v Biblii, uvidíme svätého Pavla, ktorý padol na zem, počul Ježišov hlas a na istý čas oslepol. Alebo svätého Petra, ktorému kikiríkanie kohúta otvorilo novú cestu lásky a nasledovania Pána. Alebo Zacheja, ktorý vyliezol na strom, aby videl Ježiša.

Obrátenie istotne nenastane náhle, ani sa náhle neskončí, ale je to proces, ktorý trvá celý život. Napríklad Ignác sa nikdy nepovažoval za celkom obráteného, pokladal sa za pútnika. Nikdy si nemyslel, že dosiahol cieľ. Kresťanský život je púť, na ktorej človek vyjde zo seba, aby sa vydal na cestu, nechal sa viesť, bol sprevádzaný a otvorený voči prekvapeniam. Môžeš mať tie najlepšie strategické vízie, no ak sa skutočne otvoríš vedeniu Ducha, zistíš, že nikdy nie si celkom pánom svojho života.

Na Ignácovom obrátení ma upútal jeden moment. Keď neďaleko Barcelony cestou na Montserrat stretne Maura, ktorý mu hovorí, že neverí v Máriino panenstvo, Ignác si nie je istý, či ho má nechať odísť, alebo sa má vybrať za ním a zabiť ho. Necháva rozhodnúť svoju mulicu, či ho odnesie do dediny, do ktorej zašiel Maur, alebo pôjde inou cestou. Ako si vysvetľujete túto epizódu, ktorá je zachytená v Autobiografii?

Odohralo sa to v čase, keď Ignác začína spoznávať svoje vnútorné hnutia a už nepodľahne tak ľahko svojim automatickým impulzom, ktoré by ho predtým pobádali bez váhania Maura zabiť. Jeho kultúrne aj rodinné zázemie a rytierska formácia ho zaväzovali nestrpieť, aby ktokoľvek urážal Pannu Máriu. No Ignác, ktorý bol zaiste veľmi impulzívny, sa tu vďaka svojej skúsenosti s Bohom dokáže ovládnuť, pýta sa, čo má robiť, a berie si na pomoc nejakú inštanciu mimo seba. V tomto prípade je to mulica, pretože bol na ceste a iného spoločníka nemal. Je to obraz, ktorý ukazuje ranú fázu jeho konverzie.

V procese svojho obrátenia prechádza Ignác veľmi hlbokými a niekedy dosť dlhými krízami. Čo sa z nich dá naučiť? Ako si vysvetľujete, že v tejto životnej fáze ho dokonca prenasledovali pokušenia spáchať samovraždu?

Najväčším pokušením človeka je zbaviť sa vlastného života namiesto toho, aby ho daroval. Samovražda je akt najväčšieho privlastnenia si života, aký môže slobodný človek pri plnom vedomí urobiť: Môj život je natolko môj, že ním môžem úplne disponovať, a tak sa zabijem. Dnes však vieme, že za väčšinou samovrážd sú veľmi hlboké depresie, pri ktorých človek nad sebou stráca kontrolu. Na druhej strane, ak sa niekomu daruješ, prestaneš byť stredobodom a môže sa stať, že ťa zabijú, ale je to preto preto, že ty dávaš svoj život. Nie je to prevencia pred hlbokými krízami, ktoré sú súčasťou vnútorného života. Premena, ktorú predstavuje obrátenie, sa nezaobíde bez hlbokých kríz, ako to vidíme aj v evanjeliách. V tomto zmysle je najdramatickejšia scéna Ježišovej modlitby v Getsemanskej záhrade, keď sa Spasiteľ úplne vzdáva – ako by povedal Ignác – „svojej vlastnej vôle a túžob“. Všetci ľudia čelia krízam, ktoré sa dajú čítať

v duchovnej alebo psychologickej rovine a ktoré ich stavajú pred najväčšie pokušenie, a to zbaviť sa svojho vlastného života. V súčasnej kultúre je to veľmi citelné a ukazuje to jej limity.

Zažili ste takúto krízu?

Nikdy som nemal chuť vyskočiť z okna, ale určite som zažil krízové momenty, keď si človek pomyslí: „Načo som vlastne tu?“ Sú to krízy zmyslu, ktoré súvisia s vierou a s tým, pre čo si sa rozhodol vo svojom živote. Sú ťažké, pretože spochybňujú veľké rozhodnutia a nevidíš zmysel v tom, čo si si v živote vybral. Môžu to však byť aj okamihy nadobúdania istoty. Čo je to kríža? Je to chvíľa, keď si treba položiť otázku, či má zvolená cesta zmysel. Rozhodujúce je to, ako sa z krízy dostaneš, a či potvrdíš rozhodnutia, ktoré si predtým urobil.

Počas svojho pobytu v Manrese neďaleko Montserratu mal Ignác tajomný zážitok pri rieke Cardoner. Nebolo to videnie, ale neskôr trval na tom, že sa tam dozvedel veľa vecí o viere aj o svete a odišiel stade s jasným cieľom pomáhať duším. Ako chápete ten okamih? Poznačil nejako Ignácov život a budúcnosť Spoločnosti?

Chápem to ako naskrze ľudskú skúsenosť. My ľudia prežívame nejaký proces, až kým nedosiahneme nový stav vedomia. Sú chvíle, keď si uvedomíš veci, ktoré si predtým zažil na vlastnej koži, vo vzťahoch alebo pri čítaní. Sú ako kúsky skladačky, ktoré máš na stole a ktoré zrazu dokážeš poskladať, alebo – ako sa to stalo Ignácovi na základe zážitku pri Cardoneri – pôsobením Božej milosti všetko do seba zapadne. Je to niečo, čo sa môže stať pri maličkostiach, ale aj pri veľkých veciach.

Pamätám si na jednu príhodu, ktorá sa mi stala a ktorá možno pomôže pochopiť Ignáčovu skúsenosť. Bol som zodpovedný za sťahovanie Centra Gumilla v Caracase do budovy, ktorá bola oveľa menšia ako pôvodná. Zdalo sa, že sa tam nepomestíme, ale jedného dňa som sa zobudil o tretej ráno a ležiac na zemi som nakreslil na papier riešenie. Je to možno trochu za vlasy pritiahnutý príklad, ale ukazuje, čo sa občas stáva, keď jednotlivé veci do seba zapadnú a zrazu má človek v zložitých veciach jasno. Stalo sa mi to aj vtedy, keď som pochopil dejinnú cestu svojej vlasti. Po mnohých skúsenostiach, čítaniach, rozhovoroch... nastal okamih, keď som tento proces odrazu „pochopil“. Čosi také zažil Ignác pri Cardoneri. Predtým všeličo cítil, počul a prežíval, ale tu sa mu to podarilo pospájať dovedna a konečne to pochopiť. V živote sú situácie, na úplné pochopenie ktorých je potrebný čas. Platí to aj pri príprave niektorých jedál. Napríklad varenie nášho typického venezuelskeho pokrmu sancocho sa môže zdať jednoduché, ale jeho jednotlivé prísady vyžadujú iný čas varenia, a ak nie je príprava správna, nakoniec to nie je dobré. Aj Boh a jeho konanie v nás potrebuje čas.

Aj keď je duchovné rozlišovanie ústredným prvkom Ignáčovho procesu postupovania, ako sa jasne ukazuje v Duchovných cvičeniach a v spôsobe prijímania zásadných rozhodnutí pre Spoločnosť, nie je to niečo, čo sa zrodilo s ním. Čo preberá Ignác z rozlišovania, ako ho pozná tradícia Cirkvi, a čím k nemu prispieva?

Na rozdiel od mnohých iných kresťanov Ignác berie veľmi vážne myšlienku, že kľúčovou skúsenosťou je prijatie Ducha Svätého. Po celý život by sme sa mali spoliehať na sprevádzanie Duchom Svätým. Podľa Ignáca potrebujeme pri

nasledovaní Ježiša rozlišovanie a sprevádzanie Duchom. Keď sa niekto vydáva na cestu kresťanstva, nevie, kam ho zavedie. Kľúčom sú Turíce, bez ktorých niet Cirkvi a kresťanského života. Ježiš nám sľubuje, že prostredníctvom Ducha Svätého bude s nami po všetky dni až do konca sveta. To je to, čo Ignác prijíma a na čom pracuje. Vo svojom vlastnom živote a v živote ostatných je schopný vnímať podnety Ducha. Pravidlá duchovného rozlišovania zostavuje preto, aby aj iným pomohol vnímať tieto podnety. Pravidlá však nie sú presným receptom, ale svetlom, ktoré nám svieti na ceste, aby sme sa naučili správne vidieť situácie, ktoré musíme zvládnuť.

V ktorej chvíli možno podľa vás vnímať Božiu prítomnosť po Ignácovom boku najsilnejšie? Môžu jeho mystické vízie a skúsenosti pochopiť všetci?

Som si istý, že aj pre Ignáca boli jeho vízie ťažko pochopiteľné. O niektorých skúsenostiach sa dá hovoriť až potom, keď im porozumieš, alebo keď preboľia. Pri mystických zážitkoch je to ešte zložitejšie, pretože človek z nich býva vždy zmätený. Ignác sa usiloval hľadať Boha vo všetkom. Jeho každodenný život sa tak stále viac a viac naplňal prítomnosťou Boha, nie však umelo, ale skôr postupne. Samozrejme, nachádzal Pána v modlitbe a v Eucharistii, ale aj v práci a v živote spoločenstva. To je mystika svätého Ignáca. Nie sú to extázy, ktoré človeka vytrhnú z každodenného života, ale citlivosť pre nachádzanie Boha vo všetkom.

Mladý Iñigo vyrastal bez matky. Poznačila táto okolnosť jeho osobnosť? Hľadá nejakú túto materskú postavu tým, že si za rozhodujúce miesto v procese svojho obrátenia vybral práve mariánsky kláštor na Montserrate? Ako ovplyvnila Ignáca jeho oddanosť Panne Márii?

Nepovažujem sa za znalca psychiky Ignáca ani nikoho iného, aby som hodnotil, ako môže detstvo determinovať ďalší život. Psychológovia však detstvu pripisujú veľký význam. Nemyslím si, že mariánska úcta by musela byť prejavom toho, že človeku chýbala matka. Sám som veľkým cititeľom Panny Márie a bola to práve moja mama a moje babičky, ktoré mi mariánsku úctu vštepovali. Prítomnosť Márie má rozhodujúci vplyv tak na Ježišov život, ako aj na život prvotného kresťanského spoločenstva. Mariánska úcta je súčasťou prostredia, v ktorom sa Ignác narodil a vyrastal, pretože je silno prítomná v baskickej a španielskej ľudovej nábožnosti. Skúsenosť s Bohom nás vedie k pochopeniu spôsobov, akými komunikuje s ľuďmi, a Mária je veľkou sprostredkovateľkou. Mariánska úcta hrá v kresťanskom živote rozhodujúcu úlohu. Svoju vlastnú zbožnosť vníma Ignác v spojení s Pannou Máriou, ako to jasne ukazuje jeho *Autobiografia*. Mal veľkú úctu napríklad k Panne Márii Ukazovateľke cesty, ktorej obraz mal v Kolégiu dell' *Gesù* veľmi blízko. V *Duchovných cvičeniach* Ignác navrhuje exercitantovi žiadať v rozhovoroch Máriu, aby ho pridružila k svojmu synovi. Mária je sprievodkyňa, umožňuje prístup k Bohu.

Ignác je v životopisoch predstavovaný ako strohý, pokojný a priamy Bask. Aký veľký vplyv má na jeho osobnosť pôvod?

Istotne má svoju váhu. Ja napríklad patrím k jednej z prvých generácií Venezuelčanov vo Venezuelskej provincii Spoločnosti Ježišovej. Našu provinciu založili totiž Baskovia, Navarrčania a Aragónci a mal som príležitosť stretnúť sa s mnohými z nich. Pamätám si, ako sme žartovali, že moja inkulturácia ako jezuitu prešla Baskickom. Súhlasím s tým, že Baskovia na prvý pohľad pôsobia, akoby mali tvrdý pancier, ale potom človek zistí, akí sú jemní. Sú ako sed-

liacky chlieb, ktorý má tvrdú kôrku, zvnútra je však veľmi mäkký a s chuťou veľkých emócií. Ignácov pôvod sa prejavuje napríklad, keď píše. Píše veľmi stručne a sucho, ale to, čo napíše, má v sebe aj vzácnu citlivosť, ktorá pomáha rozvíjať vnútornú vlúdnosť. Ignác je nepochybne synom svojich čias, svojej rodiny a kultúrneho prostredia.

Spoločnosť Ježišova Baskom veľa dlhuje. Okrem Ignáca je tu páter Pedro Arrupe a veľké množstvo jezuitov z Baskicka, ktorí sa pohybovali po celom svete. Keď som bol mladý, veľa som sa naučil od baskických jezuitských bratov, ktorí pôsobili vo Venezuele. Vtedy platilo pravidlo, že bratia nemôžu študovať, a tak sa po španielsky naučili v Spoločnosti z počutia. Keďže ich materinským jazykom bola baskičtina, bolo niekedy zábavné počuť ich hovoriť po španielsky. Veľmi som sa spriatelil s jedným bratom, Josém Manuelom Saleguiom, ktorý bol pastierom. Nikdy sa poriadne nenaučil po španielsky, ale rozprával sa so všetkými a mal úžasnú schopnosť počuť, komunikovať do hĺbky. Spoločnosti veľmi pomohlo, že Ignác bol Bask, hoci v skupine prvých spoločníkov boli ľudia s veľmi rozmanitým pôvodom.

Svätý Ignác prijal kňazskú vysviacku, až keď mal štyridsaťsedem rokov. Ako si vysvetľujete, že predtým neurobil tento krok?

Po obrátení v Ignácovi vyrástlo obrovské apoštolské povolanie, ktoré spočiatku nesúviselo s kňazstvom. Dokonca začal pôsobiť bez toho, aby bol kňazom alebo rehoľníkom. Začal viesť rozhovory s ľuďmi, dávať duchovné cvičenia, kázať Božie slovo a konať dobro. Pri rozvoji jeho povolania slúžiť druhým ľuďom sa nakoniec ukázalo, že bude treba, aby sa stal kňazom. Keď si Ignác odskákal väzenie, prenasledovanie a podozrievanie, zistil, že kňazská vysviacka

bude najvhodnejším nástrojom na vykonávanie apoštolského povolania. Neslobodno zabúdať, že kňazstvo má v Spoločnosti túto charakteristiku. Jezuiti sú spoločenstvo, ktoré spája predovšetkým apoštolské povolanie, nielen sviatosť kňazstva. Povolanie jezuitského brata je totiž rovnako apoštolské ako povolanie jezuitského kňaza. Kňazstvo sa vníma v Spoločnosti Ježišovej ako apoštolský nástroj, a nie ako akési privilegium či hodnosť.

Zdá sa vám vhodné považovať Ignáca za jedného z apoštolov protireformácie?

Keď používame termíny reformácia a protireformácia, akoby sme si nasadzovali kazajku, ktorá môže viesť k čier-nobielemu vidaniu dejín. Dejiny sú však pestrofarebné. Táto schéma mi neseďí, pretože si myslím, že Ignác bol veľkým reformátorom. Na základe svojej osobitnej duchovnej skúsenosti presadzoval hĺbkovú reformu Cirkvi. Ak Martin Luther navrhol reformu, ktorá sa skončila rozkolom, ktorý spočiatku nechcel, v katolíckej Cirkvi nájdeme reformátorov ako sú František Assiský, Ignác z Loyoly, Ján z Kríža, Terézia Avilská alebo Filip Neri a mnohí iní, pričom mnohí z týchto svätcov alebo svätíc sú zakladatelia reholí. Docielili reformy bez toho, aby spôsobili rozdelenie. Od Luthera sa líšia tým, ako vyjadrovali túžbu po reforme Cirkvi. Ignác sa nestavia nad Cirkev, ale pod ňu. Nesúdím Luthera, ale on sa postavil proti cirkevnej štruktúre. Ignác naopak vedel, že reforma sa musí začať najskôr v nás, aby sme sa vložili do služieb Cirkvi. Vychádza z vernosti Cirkvi. Keď hľadáme na Ignáčov príbeh bez klišé reformácie a protireformácie, pochopíme jeho prínos pre vtedajšie časy oveľa živšie.

Čo sa dá naučiť z historických súvislostí, v ktorých svätý Ignác z Loyoly žil, a z jeho vtedajšieho vplyvu pri uskutočňovaní zmien v dnešnom svete?

V Ignácových časoch vnímam dva protichodné spôsoby chápania moci. Jeden ju chápal v perspektíve slobody a druhý ako donucovanie. Túto dvojakosť Ignác zažil na vlastnej koži. Bol formovaný ako dvoran, ale jeho premena ho viedla k tomu, že si nevybral túto cestu a hľadal odlišný spôsob chápania moci. Od chvíle svojho rehoľného zasvätenia sa venoval pobádaniu ľudí, aby boli účastní vo verejnej sfére. Jeho skúsenosť ma vedie k snivaniu o svete, v ktorom ľudia prispievajú k spoločnému dobru na základe zodpovednej slobody. To sa usiluje podporovať Spoločnosť Ježišova.

Ďalší veľmi známy Bask, filozof a spisovateľ Miguel de Unamuno, porovnáva Ignáca s donom Quijotom.* Zdá sa vám to správne? S akými obrami, čo sa napokon ukážu ako veterné mlyny, by asi bojoval Ignác?

Nezabúdajme, že don Quijote je fikcia a Ignác skutočne existoval. Je to dobré porovnanie, ak je človek presvedčený, že Cervantes predstavuje dona Quijota ako človeka, čo sleduje svoje sny bez toho, aby sa dal zastrašiť prekážkami. Ignác bol odvážny človek usilujúci sa realizovať sen, ktorý sa mnohým, ba dokonca niekedy aj jemu samému, zdal ne realizovateľný. Nebojoval proti veterným mlynom, ale proti skutočným nepriateľom a proti samotným obrom vo svojom vnútri. Zvádzal dôležitý vnútorný zápas, z ktorého sa zrodila schopnosť rozlišovať a predostierať aj druhým možnosť, ako to robiť. Prvá zreteľná rovina tohto boja je viditeľ-

* UNAMUNO, MIGUEL DE: *Vida de Don Quijote y Sancho*. Madrid: Espasa-Calpe, 1958.

ná v kríze, ktorú prežíva, zatiaľ čo druhá rovina má svoje miesto v Cirkvi pri kolízii s vtedajšími obrami kresťanského spoločenstva, pre ktorých bolo ťažké otvoriť sa novej forme chápania rehoľného života a apoštolského kňazstva, ktorú načrtnol Ignác. Tretia rovina boja je v jeho vlastných ľudských dejinách. Ignác zanecháva so svojou DNA obrovské dedičstvo, ktoré je prítomné v ľudských dejinách, v dejinách Cirkvi aj v dejinách sveta. Musíte sa podobne ako don Quijote vedieť vložiť do týchto rovín a vždy vnímať sen, ktorý vychádza z evanjelia a z vnuknutia Ducha Svätého. Ako mladého ma k Ignácovi veľmi priťahoval práve tento spôsob chápania kresťanského života na troch úrovniach, ktorý vychádza z vnútorných skúseností.

Okrem Autobiografie existuje veľa životopisov svätého Ignáca. Ktorý je podľa vás najlepší? Ktorý vám najviac pomohol?

Poznačila ma kniha od Josého Ignacia Tellechea Idígorasa *Osamelý pútnik Ignác Loyolský**. Veľmi mi pomohla lepšie Ignáca pochopiť. Potom vyšli ďalšie novšie diela, ktoré sú rovnako dobré. Aj keď v odlišnom zmysle, za veľmi zaujímavú považujem aj knihu *Heroické vodcovstvo (Heroic leadership)* od Chrisa Lowneyho, Američana, ktorý bol niekoľko rokov jezuitským školastikom, no napokon sa stal investičným bankárom. Je to pokus opísať organizačnú metódu, ktorú využíval Ignác, jazykom manažmentu. Zaujalo ma to, pretože podľa mňa Ignác poňal organizáciu Spoločnosti vynikajúco. Je to niečo, čo si teraz ako generálny predstavený veľmi uvedomujem.

Urobil to úžasne, pretože naša rehoľa je inštitúcia, ktorá funguje na základe plnej dôvery v každého človeka, hlbkej komunikácie s ľuďmi, čo majú právomoc rozhodovať,

* Po slovensky vyšla vo vydavateľstve Dobrá kniha v Trnave v roku 2012.

a vnútorného poznania jednotlivých členov. Je veľmi flexibilná a nemá nič spoločné s obrazom o jezuitoch ako vojakoch. Vojaka nežiadajú, aby premýšľal, ale aby spravil to, čo sa mu nariadi, tak ako sa mu nariadi. U jezuitu je to naopak: Musí najskôr rozmýšľať a rozlišovať, ako bude konať. Spoločnosť pracuje na základe poznania ľudí, aby ich umiestnila tam, kde môžu najlepšie priniesť viac ovocia. Okrem toho, našou najvyššou inštanciou nie je osoba, ale zhromaždenie, generálna kongregácia, ktorá deleguje generálnemu predstavenému potrebné právomoci pre fungovanie celého organizmu, ale zaväzuje ho konzultovať aj s inými jezuitmi. Tento model sa potom opakuje v rôznych inštanciách rehole. Nijaký predstavený sa pri rozhodovaní nezaobíde bez konzultácií.

Je niečo, čo robíte ináč ako svätý Ignác?

Ignác mal svoj spôsob, ktorý si osvojujem ako východisko a zdroj inšpirácie. Môže byť užitočné položiť si otázku, čo by Ignác urobil v tomto okamihu, a potom sa zodpovedne zachovať v situácii, v ktorej sa nachádzam. Môže byť pre mňa inšpiratívne sledovať, ako Ignác reagoval na vlastné osobné a dejinné okolnosti, no musím si byť vedomý toho, že moje sú odlišné. Užitočné môže byť aj klásť si otázku, čo by urobil v danej situácii Ježiš, keďže viem, že jeho Duch Svätý ma sprevádza, ako to on sám prisľúbil. Ľudský život je veľmi rozmanitý. Som si istý, že každý je zodpovedný za svoj vlastný život. Ježiš nám ukazuje, že žiť zodpovedne znamená vyjsť zo seba a postaviť do stredu druhého človeka. Takáto zodpovednosť vedie k odovzdaniu do Božích rúk. Preto je také veľmi potrebné rozlišovanie.

Čo sa dá naučiť z toho, ako Ignác realizoval svoje vodcovstvo? A z jeho schopnosti preniesť svoje vlastné obrátenie na inštitúciu?

Pre mňa je v súčasnosti najväčšou výzvou prispôbovať prenikavé postrehy, ktoré mal Ignác pri organizovaní Spoločnosti, dnešným podmienkam. Je vzrušujúce upravovať tieto štruktúry tak, aby vnášali viac života do súčasnej inštitúcie a dobre využívať flexibilitu aj spôsob delegovania a komunikácie s ostatnými. Kľúčovým prvkom, aj keď sa niekedy stráca zo zreteľa, je dôvera v každého jednotlivca. Bez dôvery a bez transparentnej komunikácie nemôže Spoločnosť Ježišova existovať. Je to niečo, bez čoho sa ani vzťahy medzi jezuitmi, ani vzťahy jezuitov s inými ľuďmi neobídu.

Ktorý z prvých spoločníkov svätého Ignáca je pre vás najatraktívnejší?

Priznám sa, že o prvých Ignácových spoločníkoch viem oveľa menej ako o ňom. Keď načrtávame dejiny Spoločnosti, možno trochu zabúdame na tú skupinu, ktorá v počiatočných zohrala veľmi dôležitú úlohu. Aj keď v poslednom období sa jej dostáva už trochu viac pozornosti. Každý z nich má svoje osobitosti. Napríklad Peter Faber bol pokladaný za najlepšieho v dávaní duchovných cvičení, teda za najlepšieho exercitátora, a bol skvelým pešiakom, ktorý sa svižne pohyboval po celej Európe. Potom je tu Mikuláš de Bobadilla, najmladší spomedzi nich, ktorý bol veľmi odvážny, cítil veľkú zodpovednosť za ich pôsobenie a otváral cesty. Na Františkovi Xaverskom ma upútava jeho disponibilita. On vlastne vôbec nemal ísť do Indie, lenže ten, koho pôvodne vybrali, ochorel a František sa ponúkol namiesto neho. Bez týchto a bez ďalších spoločníkov, ako sú Laínez, Salmerón, Simón Rodríguez, Jay, Broët, Codure, Nadal, Polanco, Riba-

deneira alebo Luis Gonçalvez de Cámara, by sa svätý Ignác nestal tým, čím bol. Dokázal byť zjednocujúcou postavou vo veľmi rôznorodej skupine. Nebola to nejaká skupina priateľov, ktorá založila nejakú kongregáciu, ale skôr sa ľudia rôzneho veku, čo prešli rozličnými životnými cestami, stali priateľmi až natoľko, že napokon dospeli k tomu, že vedno založili Spoločnosť Ježišovu.

O ktorých ďalších jezuitských svätcoch by malo byť podľa vás viac počut?

Našťastie máme za viac ako štyri storočia dejín Spoločnosti široký výber. Mnohí jezuiti boli vyhlásení za svätých a blahoslavených. Ide o jezuitov každého veku a s rozličnými životnými osudmi, jedni boli odvážnejší a misionárskejší ako druhí. V tejto chvíli sa mi zdá dôležité vyzdvihnúť život svätých jezuitských bratov, pretože musíme klásť väčší dôraz na povolanie jezuitského brata. Veľmi inšpiratívne sú aj životy jezuitských svätcov, ktorí zomreli veľmi mladí. A aj životy mučeníkov sú vždy mimoriadne príťažlivé, či už žili dávnejšie, alebo nie tak dávno.

PODĽA VONKAJŠKA SPOZNALI ZMENU, KTORÁ SA UDIALA V HĽBKE JEHO DUŠE [A 10]

Keď človek príde do ignaciánskej svätyne v baskickej Loyole, môže nadobudnúť dojem, že tam žil nejaký významný a slávny vojvodca. Uprostred údolia stojí imponantná bazilika, ktorá kontrastuje s typickými miestnymi osadami. Hlavnému oltáru s mramorovými stĺpmi a prekrásnou výzdobou dominuje nádherná socha svätého Ignáca, ktorý pôsobí víťazoslávne. Bočné oltáre, organ a bohato zdobená kupola dodávajú celku slávnosť a veľkoleposť. Tunajší sprievodcovia však na prekvapenie návštevníkov vždy pozývajú pri odchode z baziliky pozrieť sa na miestny „klenot“. Keď prejdete bočnými dverami s označením „Svätý dom“, objaví sa pred vami nenápadný a strohý rodný dom svätého Ignáca, ktorý trochu zaniká v architektonickom komplexe svätyne. Hoci zvonka ho takmer nevidno, je tu a dáva tomuto miestu dušu. Tento svedok prehratých bitiek, postavený napoly z kameňa, napoly z tehál, začína rozprávať menej veľkolepý príbeh. Návštevník natrafí na sochu, ktorá predstavuje príchod zraneného a neúspešného Ignáca. Pri výstupe po schodoch možno sledovať vyobrazenia z rokov jeho mladosti strávených na kráľovskom dvore a upadnutie do nemilosti svojho ochrancu... Ešte vyššie sa dostávame k rodinným izbám so spomienkou na jeho matku, nevedno, či ju poznal... až kým sa nedostaneme na najvyššie poschodie, kde sú izby loyolovských detí a kde sa nachádza „Kaplnka obrátenia“. Striedme, jednoduché a pokojné miesto, ktoré svedčí o prechode Boha životom toho zraneného muža, ktorý si pri zotavovaní krátil čas rytierskym rojčením a čítaním *Života Krista* a životopisov svätých. „Klenot miesta“ nám pripomína, čo nás sem privádza. Nápis v baskickom a španielskom jazyku na oltári hovorí: „Tu sa Iñigo z Loyoly odovzdal Bohu.“ Týmto je toto miesto vzácne, na tomto nenápadnom mieste si Boh otvoril cestu do srdca zraneného muža a začal tak proces obrátenia, ktorý sa dotkol života mnohých ľudí.

BODY NA MODLITBU

Kompozícia miesta. Pripomenúť si ľudí, ktorí napriek zraneniam alebo následkom nich zakúsili vo svojom živote povolanie na plný život, na ktorý pozýva Pán.

Prosiť o milosť. Pane, udeľ mi odvážny a otvorený pohľad, aby som rozpoznal, ako pôsobíš v živote mnohých ľudí aj v mojom vlastnom.

Prvý bod. Pripomenúť si drobné alebo veľké skúsenosti, zážitky obrátenia v dejinách svojej viery.

Biblické texty:

- **Ef 1,3-14.** Čo kľúči v tvojom vnútri, keď počuješ, že si milovaný bez toho, aby si pre to musel niečo urobiť alebo zaslúžiť si to? Čo ak je cieľom tvojej existencie ponúknuť nezaslúžene prijatú lásku svetu? Čo by sa zmenilo? Kam by si nasmeroval svoje každodenné úsilie?
- **Jer 18,1-6.** Prorok Jeremiáš nás pozýva nechať sa Pánom pretvoriť. Ako prežíváš vlastnú zraniteľnosť? Uzatváraš sa vo chvíľach zraniteľnosti do seba, alebo v tebe vtedy vytryskne túžba dôverovať? Aké skúsenosti s Pánom ti pomohli rásť v dôvere v neho?
- **Lk 5,1-11.** „Pane, odíď odo mňa, lebo som človek hriešny!“ Toto hovorí Peter a Ježiš potom spôsobí zázračný rybolov. Ježiš ho pozýva, aby sa stal „rybárom ľudí“. Si ochotný počúvať Pánove výzvy? Kam ťa volá? Aké ovocie si dostal, keď si sa ním nechal viesť vo chvíľach beznádeje?

Rozhovor. Porozprávaj sa s Pannou Máriou, rozpovedz jej svoje želania a túžby, ktoré máš vo svojom osobnom procese viery, a popros ju, aby ti získala od Syna milosť čoraz viac dôverovať jeho výzvam a pozvaniam. Zakonči modlitbou Otčenáš a Zdravas. Nezapudni preskúmať, čo si zakúsil počas modlitby.

NA DUCHOVNÝ ROZHOVOR

Pri duchovnom rozhovore na základe osobnej modlitby sa odporúča postupovať podľa krokov *Všeobecnej metodiky duchovného rozhovoru* (s. 268).

Pri duchovnom rozhovore v apoštolskom diele môžu poslúžiť nasledujúce body na modlitbu:

Kompozícia miesta. Dívať sa na dejiny apoštolského diela, na jeho priority a zámery, na jeho tienisté stránky a problémy.

Prosiť o milosť. Pane, udeľ mi láskyplný pohľad otvorený pre život a milosrdný voči chybám na apoštolské dielo, v ktorom pracujem, a bystrosť, aby som porozumel tvojmu pozvaniu obrátiť sa.

Biblické texty: Jer 18,1-6/Ž 127,1-5.

Na aké obrátenie vyzýva Pán apoštolské dielo, v ktorom pracujem a ktorom uplatňujem svoje dary. Akým smerom nás pozýva kráčať Pán?

Rozhovor. Porozprávaj sa s Máriou, rozpovedz jej, po čom túžiš v súvislosti s dielom, na ktorom spolupracuješ, a popros ju, aby ti získala od Syna milosť rásť v dôvere v jeho výzvy a pozvania. Zakonči modlitbou Otčenáš a Zdravas. Nezabudni preskúmať, čo si zakúsil počas modlitby. O ovocí modlitby sa možno porozprávať podľa krokov *Všeobecnej metodiky duchovného rozhovoru*.